

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kulk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

VAN DE VOORZITTER:

HET ARCHIEF

ZONDER TWIJFEL is een goed gefundeerd archief één van de voornaamste pijlers, waarop een vereniging als de onze dient te rusten. Wij mogen ons gelukkig prijzen, dat reeds bij de oprichting van de Vereniging tegen de Kwakzalverij het grote belang hiervan werd ingezien niet alleen, maar dat er ook naar is gehandeld.

Een schat van gegevens, die een belangwekkend overzicht bieden van wat er in de afgelopen 80 jaren also met de kwakzalverij aan de hand is geweest, is hierdoor bewaard gebleven.

Samen met de inhoud van de, in die jaren verschenen. Maandbladen vormt het een duidelijk beeld van de strijd, onzerzijds onverflauwd gevoerd tegen dit kwaadaardig euvel.

Wij van onze kant zullen er zorg voor moeten dragen het onze te doen door gezamenlijk — en met toewijding — onze steentjes hieraan toe te voegen.

Met dit doel voor ogen moge ieder van onze leden nagaan of zich in hun bezit wellicht nog boekjes, pamfletten, folders, artikeltjes uit kranten dan wel uit periodieken bevinden, die beter tot hun recht zouden kunnen komen in het archief van onze vereniging dan ze dit doen op hun huidige plaats.

Toezending ervan zal niet alleen door het bestuur ten zeerste worden gewaardeerd, maar bovendien het zijne ertoe bijdragen onze strijd zo doeltreffend mogelijk te kunnen blijven voeren. Tevens zal het voor onze opvolgers de geschiedschrijving completeren.

Moge ieder onzer steeds door drongen zijn van het grote belang, dat hier voor de Volksgezondheid op het spel staat.

A. P. N. DE GROOT.

VERDRIETIGE

VERDUIDELIJKING

DE VERONTRUSTENDE UITSPRAAK van de kantonrechter in Utrecht die twee magnetiseurs schuldig verklaarde zonder strafoplegging, is voor De Telegraaf aanleiding geweest om de situatie in het „magnetische veld” in onze volksgezondheid nog eens onder de loop te nemen.

In zijn uitvoerige reportage onthoudt „De Telegraaf” zich van een stellingname in het conflict en schrijft: „Enkele honderdduizenden mensen hebben vertrouwen in de magnetiseurs. Evenveel, zo niet meer, felle tegenstanders voeren strijd tegen wat zij signaleren als „fatale kwakzalverij”.”

De uitspraken die de „Telegraaf”-verslaggever in de mond legt van de mensen die hij over het onderwerp interviewde zijn het echter stellig waard om hier gesignaleerd te worden. Het zijn namelijk verdrietige verduidelijkingen van het Utrechtse proces.

Sprekend over de rechtszaak tegen de twee magnetiseurs in Utrecht schrijft het blad: „De officier van Justitie mr. J. C. van den Berg achtte zelfs de benaming kwakzalverij hier misplaatst. Hij had geen bijzondere reden gezien om aan de eerlijkheid te twijfelen van de negen getuigen, die verklaarden dat zij door de magnetiseurs waren genezen.

Er waren geen artsen ter zitting komen opdagen om de verklaringen te verifiëren.

„Niets duidt erop, dat we hier te doen hadden met een groep bedriegers, die gehuurd zouden zijn om de magnetiseurs vrij te pleiten.”

De officier vervolgde: „Het was een bonte staalkaart van diverse gevallen, die hier uitgeschilderd werden. Het was imponerend.

Mr VAN DEN BERG besloot: „Ik beoordeel niet of we met suggestie te doen hebben of met genezing. Maar het is treffend om het getuigenis aan te horen van een man, die zegt als een wrak uit Indonesië te zijn teruggekeerd en genezen te zijn door een magneti-

seur. Verder verscheen er een man, die bijna krankzinnig was geweest en een vrouw, die tot voor kort geleden had onder de gevolgen van kinderverlamming in haar jeugd. Ook zij verklaarden onder ede: „De verdachte heeft ons genezen.”

„Ik heb geen andere conclusie kunnen trekken dan dat aan deze mensen op een of andere manier goed is gedaan.”

Zelfs al is de officier van Justitie in Utrecht niet bedrogen door de negen getuigen, dan nog heeft hij in onze ogen lichtvaardig geoordeeld over de kwaliteiten van de magnetiseurs. Want wat betekenen negen genezingen — zo die al door de magnetiseurs zijn bewerkstelligd — op het grote aantal slachtoffers die wellicht door de verdachten onder (strijkende) handen zijn genomen. Weet de officier hoeveel mensen vergeefs naar de magnetiseurs zijn gegaan. Weet de officier hoeveel patiënten met kans op genezing door een behandeling der magnetiseurs wellicht juist iets te laat bij een bekwaam medicus zijn gekomen? Zijn negen wonderbaarlijke genezingen voldoende om er maar op los te dokteren?

Wij staan paf over het gemak, waarmee een officier van Justitie de belangen van de volksgezondheid behartigt. Kwalijk daarbij is de smalende opmerking: „Er waren geen artsen op de zitting komen opdagen om de verklaringen te verifiëren”. Artsen hebben een beroepsgeheim. Hoe zou de officier van Justitie het vinden, wanneer zijn huisarts in het openbaar over zijn lichamelijke gesteldheid ging praten om enkele magnetiseurs te vangen. Tegenover de praatjes van de magnetiseurs en de getuigenverklaringen van hun geëxalteerde kring van bewonderaars dient men het standpunt van de wetenschap in te nemen. De wetenschap, die ondanks alle pogingen nog nooit het bestaan van paranormale gaven ten behoeve van de geneeskunde heeft kunnen aantonen. Op wetenschappelijk gebied heeft de officier de plank misgeslagen. Ten nadele van de volksgezondheid.

HIERONDER VOLGEN de brieven, die dr. F. L. L. M. Merkelbach, voorzitter van de Nederlandse vereniging van Celtherapie en de heer M. L. N. Straet uit Wassenaar het licht lieten zien in het Brabant Dagblad Het Huisgezin. Aansluitend vindt men het antwoord van de medische medewerker van het blad.

Dr. Merckelbach schrijft:

„Het verslag van Uw medische medewerker is een zeer ongewone wijze om een nieuwe medische behandelingswijze te bespreken. In bedoeld verslag zijn onjuistheden geslopen en wij vragen ons af of dit toeval of opzet is geweest. Op de eerste plaats kunnen wij ons nauwelijks voorstellen dat „ongeboren rijpe vruchten van stieren bereid worden”. Dit is ook voor celtherapeuten een nieuw gezichtspunt. Uw verslaggever blijkt niet op de hoogte te zijn met de jongste medische literatuur, als hij alleen maar aanvoert de „Einführung in die Zellulärtherapie” 1957 — prof. Niehans, hetgeen alleen bedoeld is als informatie voor leken-patiënten en niet als wetenschappelijk standaardwerk. Wij willen u wijzen op wetenschappelijke leerboeken van prof. Niehans — 1954 — en prof. Rietschel. De celtherapie kan alleen beoordeeld worden door diegenen, die de therapie bestudeerden en controleerden, niet door hen die slechts brokstukken uit de literatuur verzamelden, zonder zelf ook maar enige ervaring op dit gebied te hebben.

Wat Uw verslaggever over het gevaar van injecties met lichaamsvreemde eiwitten schrijft, raakt helaas kant noch wal. In dit verband willen wij op de onderzoeken van de internationale befaamde allergoloog prof. Schmid wijzen. Fatale gevolgen, zoals door uw verslaggever beschreven, zijn steeds het resultaat van niet volgens de regels der

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

OVER CELTHERAPIE

DE CELTHERAPIE van prof. dr. Paul Niehans blijft een omstreden geneeswijze, die nog voortdurend in sommige kringen als kwakzalverij wordt bestempeld. Wij hebben in het april-nummer van dit orgaan een uitvoerige beschouwing gepubliceerd, waarin de medische medewerker van het Brabants Dagblad Het Huisgezin een ons inziens helder betoog inzake deze kwestie hield.

Er zijn reacties op dit artikel gekomen van dr. F. L. L. M. Merkelbach, voorzitter van de Nederlandse vereniging van celtherapie en van de heer Straet uit Wassenaar.

Het Huisgezin heeft deze reacties gepubliceerd met het antwoord van zijn medische medewerker.

Gezien het belang van het onderwerp en vooral gelet op de wederzijdse argumenteringen, die telkens opduiken daar waar de kwakzalverij ter discussie wordt gesteld, achten wij dit sluitstuk van de publikatie van groot belang.

Hieronder volgt deze discussie, waaruit de lezer zelf zijn gevolgtrekkingen kan maken ten aanzien van de waardering die de celtherapie verdient.

kunst toegepaste celtherapie. In Nederland is het zelfs voorgekomen, dat een arts zonder meer — zonder enig vooronderzoek en zonder overleg met een celtherapeut — celinjecties gaf, zonder zich aan de voorschriften te houden. Zelf hebben wij bij zeker 10.000 celinjecties geen catastrofaal gevolg gezien.

In tegenstelling tot de mededeling van uw verslaggever kunnen wij u melden dat de celtherapie geen indicatie is voor kanker en dat de meest vooraanstaande onderzoekers o.a. prof. Hoepke, Heidelberg, telkens weer verklaren (ook in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde — 1960) dat celtherapie bij dit ziektebeeld niet gebruikt kan en mag worden.

Wij willen ook nog wijzen op de voortreffelijke resultaten, die ondermeer door professoren in de diergeneeskunde zijn verkregen na behandeling met celtherapie. Hier is suggestie absoluut uitgesloten. Als uw verslaggever schrijft:

„Zonder celtherapeuten van uitdrukkelijk bedrog te willen betichten, dus zuiver medisch-wetenschappelijk zijn hun celinjecties slechts kwakzalversmiddelen”, dan willen wij in verband hiermee erop wijzen, dat vele bekende professoren deze kwakzalverstherapie steunen en op internationale congressen melding maken van de resultaten.

Wij vragen ons af, of deze kwakzalverstheorieën vele patiënten (onder wie de meest hooggeplaatste personen) hebben kunnen genezen, ondanks de hieraan verbonden dodelijke gevolgen!

Tevens willen wij erop wijzen, dat de extreem dure behandeling met celtherapie echter nooit duurder is dan een blindedarmoperatie of het aanschaffen van een goed kunstgebit. Wij vragen uw verslaggever of hij ons een enkele therapie kan noemen, waarvan de gunstige resultaten door de medicus wetenschappelijk „gegarandeerd” kunnen worden. Tot op heden is dit zelfs van asperine niet bekend!”

De heer Straet schrijft:

Het artikel van uw medische medewerker in uw blad van 23 maart j.l. over de celtherapie van prof. dr. Niehans heeft mij niet alleen verbaasd, doch ik verwerp de inhoud ten stelligste.

Waarom vraagt u, alvorens over dit onderwerp te schrijven, niet eerst het oordeel van de tienduizenden die reeds blijvend resultaat mochten hebben na een celleninjectie? Uit mijn onmiddellijke omgeving kan ik er U zeer velen noemen.

De herstelden zullen zich met mij danig ergeren en ik ben de mening toegedaan, dat u uw lezers een zeer slechte dienst heeft bewezen.

Ik wil er u nog op wijzen, dat prof. dr. Niehans tijdens de laatste ziekte van Z.H. de Paus eerst werd ontboden, toen de Hooge Lijder stervende was en dat hij hem toen niet heeft bijgestaan. Prof. dr. Niehans heeft in de vijftiger jaren Z.H. met succes behandeld.

Het lijkt mij toch wel vreemd, dat Z.H. de Paus en zovele andere beroemd-

EEN KLEIN REKENSOMMETJE: een kruidkundige geeft toe dat hij 45 jaar lang 10.000 „diagnoses“ had gesteld. De kantonrechter te Leiden veroordeelde de man wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde tot f 175.—. Dat is een boete van 7 cent voor elke 4 „diagnoses“. Een straf die niet bepaald afschrikwekkend kan worden genoemd voor mensen die kwakzalver-ambities hebben.....

Maar laat ons tevreden zijn dat de man dan toch maar is beboet. Dat op zichzelf is reeds een uitzondering in de rechterlijke macht, die hier en daar maar niet wil inzien, dat men met de volksgezondheid spot zo lang het bestaan van kwakzalvers maar oogluikend blijft toegestaan.

In het onderhavige geval moest een 71-jarige kruidkundige uit Haarlem zich voor de Leidse kantonrechter verantwoorden.

De verdachte ontkende de feiten niet: hij stelde bij zieken een zogenaamde „oogdiagnose“ en schreef hen vervolgens een recept voor van door hemzelf gekweekte kruiden. De man werd ervan beschuldigd aan een zevental personen uit Leiden, die gezondheidsklachten hadden, tegen betaling geneeskundige bijstand te hebben verleend.

Uit het onderzoek ter zitting bleek, dat verdachte naar schatting zo'n 10.000 „diagnoses“ had gesteld en zijn afnemers van kruiden tot ver buiten onze landsgrenzen had.

Kruiden

In een uitvoerig, emotioneel pleidooi wees de verdachte met nadruk op de gaven die hem zijns inziens door God waren geschonken om mensen die met

MILDE STRAF MAAR DAN TOCH GESTRAFT

Kruidendokter was gevaar voor volksgezondheid vond Officier van Justitie

klachten bij hem kwamen te genezen door middel van de kruiden, die hij zelf teelde in velerlei variëteiten en waarvan enkele door hem zelf waren „ontdekt“.

Reeds meer dan 45 jaar lang ben ik door mijn gaven in staat, in ontelbaar vele gevallen genezing te brengen, ook in die welke door de medici als hopeloos werden beschouwd“, aldus verdachte.

Via de „oogdiagnostiek“ voelde hij aan wat zijn patiënten mankeerden. Hij kan hen helpen „Niet als leek doch als kruidkundige met een goddelijke gave“, die hem „ertoe dwong, zieke mensen te blijven helpen“.

Strafbaar

Tijdens het verdere verloop van deze zaak bleek, dat alle verhoorde betrokkenen op een na hadden gezegd, baat te vinden bij verdachte's voorschriften en kruiden.

In zijn requisitoir wees de officier de verdachte er met nadruk op, dat hij volgens de wet strafbare feiten had gepleegd, vooral door het stellen van diagnoses.

Hier was sprake van het in gevaar brengen van de volksgezondheid, daar zeer velen zich tot verdachte hadden gewend in plaats van naar een bevoegd medicus te gaan.

Het gevaar schulde in het feit, dat hierdoor de betreffende kwaal aanmerkelijk erger kon worden, met alle gevolgen van dien, aldus de officier.

In aanmerking nemende dat verdachte voor het eerst in deze terecht stond, eiste hij zeven geldboeten van elk f 40,—, subsidiair acht dagen.

De kantonrechter bepaalde zijn vonnis op zeven geldboeten van elk f 25.— subsidiair 5 dagen hechtenis.

Voorbeeld

Wij willen het requisitoir van de officier van Justitie toch nog wel even memoreren als een voorbeeld van wat de houding van de justitie zou moeten zijn.

We kunnen smalend spreken over 7 cent boete per vier „diagnoses“, maar het komt inderdaad slechts in geringe mate aan op de straf dan op het feit, dat duidelijk erkend wordt, dat kwakzalverij onwettig is en bestraft moet worden.

Waarom? Juist, meneer de officier, omdat „het gevaar schuilt in het feit dat hierdoor de betreffende kwaal aanmerkelijk erger kon worden, omdat zeer velen zich tot de verdachte hadden gewend in plaats van naar de bevoegd medicus te gaan.“

CELTHERAPIE

vervolg

heden zich door een kwakzalver zouden hebben laten cureeren.

„Kwakzalver“ Niehans werd in 1958 benoemd tot professor; in 1956 volgde hij Sir Alexander Fleming, de uitvinder van de penicilline, op in de Academie van Pauselijke Wetenschappen.

Heeft uwe medische medewerker zich dit wel eens gerealiseerd?”

Medische medewerker n.a.v. schrijven dr. Merckelbach:

Laat inzender ons artikel eerst eens goed lezen. Er is niet gezegd dat „ongeboren rijpe vruchten van stieren bereid worden“ doch: „De behandeling bestaat uit het inspuiten van cellen, die uit pas geslachte dieren of ongeboren rijpe vruchten van schapen, stieren, kalveren en varkens bereid worden.“

Wat de jongste medische literatuur betreft, hebben wij naast het boek van

Niehans ook de z.g. Rotterdamse gesprekken over celtherapie, die door dr. Merckelbach zelf bijeengebracht werden geraadpleegd; voorts de „Current list of Medical Literature“ en de „Index Medicus“ over de jaren 1957 tot 1961, twee periodieke bibliografische werken, waarin praktisch alle publicaties op medisch gebied, die jaarlijks waar ook ter wereld verschijnen in vermeld staan, in het totaal resp. 100.000 en 125.000 titels per jaar. Nu is het opvallend dat in de betrouwbare, leidinggevende medische tijdschriften, noch Amerikaanse, Engelse, Nederlandse, Belgische, Franse en zelfs geen Duitse artikelen van enig formaat en allure te vinden waren, die positieve argumenten voor de gunstige werking van de celtherapie konden leveren; wel in boscare of minder betrouwbare Duitse tijdschriften is een overvloed aan artikelen over dit onderwerp te vinden.

In het Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde jaarg. 1960 pag. 1332 verscheen van de hand van prof. dr. D. K. de Jongh te Amsterdam een artikel „Buitennissige behandelwijzen“, waarin deze befaamde pharmacoloog „entgültig“ met de celtherapie afrekent. Ondanks het feit, dat prof. De Jongh een kleine tweehonderd artikelen over celtherapie kritisch en objectief bespreekt, wordt hem desniettemin door dr. Merckelbach in hetzelfde tijdschrift (jaarg. 1961 pag. 189) ook het verwijt gemaakt dat hij niet de belangrijkste celtherapeutische leerboeken, noch de reeds absolute gegevens, verkregen met celtherapie, citeert. Aldus menen wij ons in goed gezelschap te bevinden.

En om nog een andere gezaghebbende medicus aan het woord te laten, citeren we de hoofdredacteur van het Ned. Tijdsch. voor Geneeskunde, prof. dr. J. R. Prakken, in dit tijdschrift jaarg. 1958 pag. 2313: „Voor zover ons bekend, is de waarde van Niehans’

PITTIGE DISCUSSIE over CELTHERAPIE

vervolg

therapie nog bij geen enkele ziekte door een aan de eisen van goed wetenschappelijk werk voldoende onderzoek aange- toond" en „Wij moeten constateren dat thans de door Niehans aanbevolen therapie nog niet een plaats heeft ver- diend onder de wetenschappelijk ver- antwoorde behandelingsmethodes."

Vervolgens zou volgens inzender het- geen wij schreven over het gevaar van injecties met lichaamsvreemde eiwitten kant noch wal raken. Hiervoor zouden we dr. Merckelbach willen verwijzen naar ieder betrouwbaar standaard werk over anaphylaxie en hem adviseren zich niet te zeer op prof. Schmid te verlaten. Gelukkig erkent dr. Merckelbach dat er dodelijke gevolgen zijn geweest na celinjecties. Wij willen er op wijzen dat zelfs prof. Rietschel, een groot voor- stander van de celtherapie, zelfs 30 dodelijke gevolgen van celtherapie heeft beschreven. (Med. Klin. 1955, pag. 1823) en prof. E. Hoff heeft tot 1957 reeds 34 sterfgevallen ten gevolge van celtherapie aangetoond (Medizinische 1957, pag. 587). Wij willen met deze gegevens in de hand aan dr. Merckel- bach vragen, welke dan wel „de regels der kunst" zijn om de celtherapie son- der deze fatale afloop toe te passen. Onder de celtherapeuten bestaat name- lijk een grote onenigheid over de vraag, welke ziekten wel en welke niet met celinjecties behandeld moeten wor- den en bovendien heerst er geen enkele overeenstemming over de vraag welke cellen bij een bepaalde ziekte moeten worden ingespoten.

Dr. Merckelbach beweert wel bij 10.000 celinjecties geen catastrofale gevolgen te hebben waargenomen, maar wij wil- len daarop de vraag stellen welke naar de algemeen medische waardering gunstige effecten hij wel heeft gecon- stateerd.

Tegenover de bewering van dr. Mer- ckelbach „dat de celtherapie geen indi- catie is voor kanker" — hij zal het wel andersom bedoelen: dat kanker geen indicatie is voor celtherapie — willen we er op wijzen dat talloze cel-thera- peuten — we noemen slechts de namen van Niehans, Geiger, Sprado, Weber

en Ackermann — desniettemin deze celtherapie in geval van kanker ijverig hebben toegepast.

Dr. Merckelbach beweert dat ook prof. Hoepke zich tegen het gebruik van de celtherapie bij dit ziektebeeld verzet. In 1954 was dit nog beslist niet het geval, want in dat jaar maakte de Duitse hoogleraar (Medicinische 1954, pag. 1205) nog gewag van de gunstige wer- king van de celtherapie bij kankerge- zwellen.

Wat het succes in de diergeneeskunde betreft: om suggestie uit te sluiten heb- ben we geen dier-experimenten nodig; door de z.g. dubbelblind-proeven kan deze suggestie ook bij de mensen uit- gesloten worden; doch dit wetenschap- pelijk zeker *procédé* hebben de cel- therapeuten nooit toegepast. De door dr. Merckelbach genoemde professoren in de diergeneeskunde — waarschijnlijk bedoelt hij o.a. prof. Ullrich uit Mün- chen — uitgevoerde experimenten zijn niet voldoende wetenschappelijk gefun- deerd. Hier tegenover staan goed ge- documenteerde onderzoeken van dr. Vorlaender uit Bonn, die zelfs een ver- slechting van ziektebeelden bij dieren kon aantonen na celinjecties. (Klin. Wschr. 1954 pag. 1065). Wat de publiciteit betreft die de heren-celthera- peuten rond zich verspreid zien, zelfs als deze publiciteit geschiedt rond zeer hooggeplaatste patiënten, dit doet aan de interne wetenschappelijke waarde van hun therapie niets af of toe. Een dergelijke publiciteit is zelfs in strijd met de meest elementaire regel van het medisch fatsoen.

Tenslotte de kosten van deze behan- deling. Als de effectiviteit van een medische behandeling vast staat is ze nooit te duur. Maar waar hier zoveel vraagtekens geplaatst moeten worden en zelfs gevaartekens niet misplaatst zijn, vragen wij ons af of het sop de kool wel waard is. De waarde van dit „sop" komt dan nog altijd minstens neer op het weekloon van een hoog gequalificeerde arbeider. De slotvraag van dr. Merckelbach of wij een enkele therapie kunnen noemen, waarvan de gunstige resultaten door de medicus

wetenschappelijk gegarandeerd kunnen worden, willen we niet au serieux ne- men. Elk leerboek van de geneesmidde- lenleer biedt hiervoor bewijzen te over en de dagelijkse praktijk onderstreept dit ten volle.

Prof. Rietschel, de grote voorvechter van de celtherapie heeft in 1960 (Munchener Med. Wochenschrift 1960 pag. 1898) moeten toegeven, dat de veronderstelling van Niehans, dat inge- spoten cellen een specifieke werking zouden hebben b.v. hartcellen zouden hartziekten, niercellen, nierziekten ge- nezen, intussen als weerlegd beschouwd moet worden. Toch was deze veronder- stelling de basis van de gehele cel- therapie. Algemene verbetering van 's mensen welbevinden kan men soms ook bereiken door het inspuiten van melk of van dode bacteriën, wat in beide ge- vallen veel goedkoper en waarmee men waarschijnlijk evenveel mans zal zijn als met de dure celpreparaten."

Medische medewerker, n.a.v. schrijven van de heer Straet:

Het doet aan de grootheid van Paus Pius XII z.g. niets af dat hij zich op een dwaalspoor heeft laten leiden, door zich aan een celtherapie te onderwer- pen. De reputatie van zijn lijfarts is inmiddels voldoende bekend en het is ook algemeen bekend, dat de Paus in de keuze van zijn artsen niet bijster gelukkig is geweest.

Wij zijn van oordeel dat velen van de tienduizenden (?) waarover inzender spreekt even goed „geholpen" zouden zijn geweest met een dosis melksuiker als deze op voldoende suggestieve wijze zou zijn toegediend.

Met de opname van Niehans in de Pauselijke Academie van Wetenschap- pen — indien dit inderdaad zo is — is dit college zeer zeker in wetenschappe- lijke standing gedaald en heeft het zich in de ogen van veel echte wetenschaps- mensen danig geblameerd.

Discussie gesloten.

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr R. E. Wierenga, arts, Barchem

Pharm. redacteur:

J. E. Buiters, apotheker, Zwolle

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, *Arts te Hilversum, Voorzitter*; E. Mijnaerends, *Tandarts te Amsterdam, Vice- voorzitter*; Mevr. A. Burbach-van der Woord, *Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris*; L. Brest te Amsterdam, *Penningmeester*; Mej. E. H. Hengeveld, *Arts te Zwolle*; Dr. H. H. Funke, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. E. Goudsmit, *Kantonrechter te Haarlem*; Dr. H. H. Scholten, *Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem*; H. Dijkstra, *Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam*; A. Verschuur, *Arts te Amsterdam*; Mr. J. D. van den Berg, *Rechter te Arnhem*; Mr. G. C. M. van Nijlatten te Voorburg, *Referendaris bij het Ministerie van Justitie*; Dr. J. H. Ligterink, *Arts en Apotheker te Amsterdam*; Dr. R. E. Wierenga, *Arts te Barchem* en J. E. Buiters, *Apotheker te Zwolle*.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers- assistenten en kraamverzorgsters f 2.50. Adres voor het opge- ven van leden en abonne's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7.50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers- assistenten en kraamverzorgsters f 2.50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.